

Voorwoord

Rik Coolsaet (UGent)
Christian Franck (UCL)
Claude Roosens (UCL)

Op 27 maart 2002 organiseerde de Vakgroep Politieke Wetenschappen van de Universiteit Gent (UGent) samen met de Unité des Relations Internationales en het Institut d'Etudes européennes van de Université Catholique de Louvain (UCL) in Gent het Congres 'Buitenlandse politiek in België'.

Met de titel van het Congres wilden wij aangeven dat de internationale actie van en door België vandaag enkel nog kan begrepen worden als een – soms ingewikkeld en complex – samenspel van zowel het federale niveau als dat van de deelstaten. Dat is het natuurlijke gevolg van de opeenvolgende staatshervormingen, ingezet vanaf 1970. Onderzoek naar het buitenlands beleid dient dus recht te doen aan de verscheidene actoren die er vandaag een aandeel in hebben.

Aan Franstalige kant wordt er boeiend en innoverend onderzoek gedaan naar bijvoorbeeld de Europese constructie – waar van Nederlandstalige zijde nauwelijks aandacht aan wordt besteed. Aan Vlaamse zijde gebeurt hetzelfde met bijvoorbeeld onderzoek naar het Afrikabeleid, waar Franstalige collega's zo goed als geen weet van hebben. Wetenschappelijke arbeid is echter voortbouwen op de bevindingen van anderen. Dat vele kanalen tussen Nederlandstalige en Franstalige onderzoekers zijn dichtgeslibd is dus niet bevorderlijk voor het wetenschappelijk gebeuren, aan Nederlandstalige én aan Franstalige zijde.

Niet alleen het samenbrengen van Franstalige en Nederlandstalige onderzoekers werd beoogd. Het Congres had ook de bedoeling om het werk van de directe actoren en de visies van de meer afstandelijke academische waarnemers met elkaar te confronteren. Ook dat gebeurt in dit land te weinig. De afstand tussen academici en mensen in de praktijk is soms zeer groot. Beiden kijken elkaar te dikwijls als tegenstanders en te weinig als potentiële medestanders. Hoewel er recent duidelijk verbetering in is gekomen, mede door de nieuwe dynamiek bij het Koninklijk Instituut voor Internationale Betrekkingen (KIIB), bestaan er tussen beide groepen te weinig bruggen, wat de onwetendheid en het wantrouwen in de hand werkt. Het gebeurt dan ook dat academici hun schouders ophalen voor de dagdagelijkse moeilijkheden waarmee ambtenaren en diplomaten geconfronteerd worden, en dat praktijkmensen het gevoel hebben dat academici zich verschansen in een ivoren toren van academische zelfzekerheid.

Ook nog een derde reden lag aan de basis van de organisatie van dit Congres. De internationale dimensie van ons dagelijks leven is de jongste decennia met rasse schreden vooruitgaan. De mondialisering, de communicatierevolutie, het grote gemak waarmee wij over de hele wereld kunnen reizen – het heeft er allemaal toe bijgedragen dat onze wereld opnieuw wat kleiner is geworden en dat wat ver van ons bed gebeurt, ook bij ons zijn invloed laat gelden. Maar voor deze mondialisering werd ook een prijs betaald. De wereld is meteen ook complexer geworden. De schijnbare zekerheden van het verleden hebben plaats gemaakt

voor de onzekerheden van de toekomst. Velen hebben het gevoel overgeleverd te zijn aan anonieme krachten die ons te boven gaan.

De versnelde internationalisering en mondialisering van de afgelopen decennia vragen dan ook om een verhoogde belangstelling voor de internationale dimensie van de *res publica*. Maar de schijnbare complexiteit van het internationale gebeuren schrikt af en werkt de neiging in de hand om zich terug te trekken in zijn vertrouwde directe omgeving. Universiteiten in het bijzonder hebben de taak en de plicht om bij te dragen tot een beter begrip van wat er in de samenleving gebeurt. Een universiteit is geen afgesloten ruimte, maar staat ten dienste van de gemeenschap. In tijden van onzekerheid en twijfels moet een universiteit door haar onderzoek ertoe bijdragen de mist die over de toekomst hangt, te helpen opklaren. Enkel op die manier kan het geloof in de maakbaarheid van de samenleving de overhand halen op de illusies van simplistische recepten en avonturen.

Zowel in de vorige regeringen als in de huidige regeringen, federaal én deelstaten, werd en wordt van overheidswege de uitgesproken wens geformuleerd om het buitenlands beleid te democratiseren door het publieke debat over de internationale politiek te stimuleren. Dit Congres sloot hierbij aan en wou tegelijkertijd diepgang geven aan dit debat door bij te dragen tot de opbouw van wat wij een 'historisch geheugen' inzake buitenlands beleid zouden kunnen noemen.

De concrete doelstelling van dit Congres leek op het eerste gezicht bescheiden. Het wou een *status quaestionis* opleveren van het internationale beleid van België en zijn deelstaten anno 2002. Maar daar eindigde het niet mee. Het was enerzijds van bij de aanvang ook de bedoeling om het initiatief om de twee jaar te organiseren, afwisselend in Gent en Louvain-la-Neuve. Anderzijds zouden de werkzaamheden van het Congres telkens gepubliceerd worden in een speciale editie van *Studia Diplomatica* – waarvan u hierbij het eerste nummer vindt. Op die manier zal er na verloop van tijd een 'historische geheugenbank' groeien, die tot op heden in België ontbreekt, ten behoeve van latere generaties onderzoekers, maar ook praktijkmensen.

Wetenschap is immers bouwen op wat voorafging, maar ook meedenken aan wat komen kan. Beleid is vooruitkijken, maar ook af en toe achterom kijken om te zien waar men vandaan komt. Prof. André De Leenheer, rector van de RUG, die het Congres inleidde, omschreef het als volgt: "De kruisbestuiving van verleden, heden en toekomst moet sterkere wortels aan de wetenschap geven, diepgang aan het beleid en de jongeren onder u doen helpen begrijpen dat de toekomst niet voorspeld kan worden, maar gemaakt wordt door mensen van vlees en bloed en mede zal worden wat zijzelf ervan willen maken."

(Oktober 2002)